

LUX FILM PRIZE

EUROOPA FILMID
EUROOPA VAATAJALE

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

ISBN 978-92-846-5316-4

doi:10.2861/011980

© Euroopa Liit, 2019

Tekst valmis juulis 2019.

Teksti koostas Euroopa Parlamendi kommunikatsiooni peadirektoraat.

Kui märkate tekstis vigu või kui info on puudulik, palun andke sellest meile teada aadressil

luxprize@ep.europa.eu.

MEIE LOOD FILMIKEELES

Filmikunst on üks tänapäeva võimsamaid kultuurikandjaid. Filmid võivad meie silme ette tuua mälestuspilte inimestest, kohtadest, sündmustest ja hetkedest. Need liigutavad ja inspireerivad, rikastavad ja ergutavad mõttevahetust. Film tekitab tundeid, mis suunavad meid iseenda ja oma identiteedi üle järele mõtlema.

Enamikku Euroopa filme näidatakse ainult riigis, kus need on toodetud. Piiri taga levitatakse neid harva. See on seda hämmastavam, kui mõelda, et üle 60% kõigist ELis linastunud filmidest on Euroopa filmid, kuid need jõuavad ainult ühe kolmandikuni kinopublikust.

Euroopa Parlament asutas filmiauhinna LUX, et edendada heade Euroopa filmide levikut ja ergutada üleeuroopalist mõttevahetust.

Euroopa Parlament aitab auhinnale kandideerivate filmide levitamisele Euroopas kaasa sellega, et toetab ametlikult programmist valitud kolme võistlusfilmi tõlkimist ELi 24 ametlikku keelde ja neist igale riigile koopia tootmist. Selle tulemuseks on suurem vaatajaskond, mis suurendab filmide turustamisvõimalusi.

Ajal, mil Euroopas tekitatakse uusi piire, riigid ehitavad müüre, ühiskonnad lõhestuvad üha enam ja väljavaated ahenevad, parandab kino kui kultuuriline massimeedium üksteisemõistmist ning aitab meil piire ületada ja eelkõige kogemusi jagada. Kuigi Euroopa väärtused on kahtluse alla sattunud, tuleb kino meile meelde meie inimsust ja ühiseid väärtusi.

Kultuur ja filmid on kogukondade dialoogi võti. Just filmide kaudu on kõige parem käsitleda stereotüüpe ja eelarvamusi, luua tingimusi kultuuride dialoogiks ning lahendada meie ühiskonnas haridusega seotud probleeme.

Filmiauhind LUX otsib pidevalt uusi võimalusi piiride ja takistuste ületamiseks. Auhinna eesmärk on tekitada filmide abil tundeid, mis toetavad ühist Euroopa identiteeti ja mitmekesisust.

Viimase 12 aasta jooksul on filmiauhind LUX loonud kogukonna, mille ühiselt põhjalt kasvavad ja arenevad erinevad arvamused ja maailmavaated. Filmid, mida filmiauhinnaga LUX esile tõstetakse, äratavad uudishimu ning aitavad meil näha inimeste erinevusi ja sarnasusi. Seetõttu oleme uhked LUXi filmipäevade ja viimastel aastatel korraldatud filmilainastuste ja arutelude üle, mis on käsitlenud teravalt päevakajalisi teemasid ning kaasanud nii publikut, filmiloojaid kui ka Euroopa Parlamendi liikmeid.

Kultuur peaks jääma avatud Euroopas vastastikuse austuse ja üksteisemõistmise tugisambaks ning filmikunst peaks olema selle ühine keel.

FILMIAUHIND LUX

Filmiauhind LUX asutati 2007. aastal. Seda annab igal aastal välja Euroopa Parlament.

Euroopa Parlament toetab aktiivselt kultuurilist ja keelelist mitmekesisust. See kohustus on sätestatud ka Euroopa Liidu põhiõiguste hartas¹. Lisaks on parlamendil oma seadusandliku pädevuse tõttu oluline roll ELi poliitika kujundamisel, mis mõjutab 500 miljoni eurooplase igapäevaelu. Parlamendi pädevusse kuuluvad sellised võtmeteemad nagu sisseränne, integratsioon, vaesus, sõnavabadus ja naiste õigused.

Seega on filmiauhinnal LUX **kaks põhieesmärki**: edendada Euroopa filmide levitamist kogu Euroopas ja ärgitada üleeuroopalist mõttevahetust ühiskonnale olulistel teemadel.

Filmiauhinna LUX lõppvooru pääsenud kolm filmi varustatakse subtiitritega ELi 24 ametlikus keeles ning neist valmistatakse igale liikmesriigile digitaalversioon, et toetada nende levitamist. Filmiauhinnast on välja kasvanud ka LUXi filmipäevad, mis pakuvad meeldejäätvat kultuurielamust.

Euroopa Parlamendi filmiauhind LUX juhib kindlasti edaspidigi tähelepanu lugudele ja filmidele, mis pakuvad rohkem kui vaid meelelahutust. Filmiauhinnale kandideerivad filmid portreeteerivad meiesuguseid inimesi, kes esitavad küsimusi maailma ja oma identiteedi kohta. Nad näitavad, et me kõik vajame rasketel aegadel lohutust. Nad näitavad meile meie endi ja kaasinimeste tegelikkust.

¹ Põhiõiguste harta preambul: „[...] austades samal ajal Euroopa rahvaste kultuuride ja tavade mitmekesisust, samuti liikmesriikide riiklikku identiteeti [...]”.

EUROOPA PARLAMENT TEEB KOOSTÖÖD EUROOPA FILMITÖÖSTUSEGA ...

... JA KAASAB NOORI

Filmiauhind LUX on paljude Euroopa filmifestivalide partner. Nende hulgas on Berlinale (Berliin), Directors' Fortnight (Cannes), Karlovy Vary, Giornate degli Autori, Sofia, Stockholm, Thessaloníki, Viennale (Viin), Tallinna Pimedate Ööde Filmifestival (PÖFF), Cork, Bratislava ja Sevilla.

Filmid aitavad meil naabrite elu paremini mõista. Film on nagu ühine keel, mis kõnetab tunnete kaudu ja paneb meid järele mõtlema. Sellisena on kino võimas õppevahend.

Koostöös kultuuriühingute ja filmiinstituutidega pakub filmiauhind LUX võistlusfilmide kohta õppepakette. Need on abivahendiks linastustele järgnevatel aruteludel. Ka õpetajatel võib neist palju kasu olla.

28 KORDA KINO

Alates 2010. aastast on filmiauhind LUX koostöös Veneetsia filmifestivali programmiga „Giornate degli Autori“ ja Euroopa kinode võrgustikuga Europa Cinemas korraldanud projekti „28 korda kino“, mida toetab ka Cineuropa. See algatus toob kokku 28 noort Euroopa filmisõpra, kes osalevad 11-päevasel intensiivkursusel Veneetsias. Need 28 filmihuvilist vanuses 18–25 eluaastat vaatavad filme ja võtavad osa Euroopa filminduse üle peetavatest aruteludest. Projekti „28 korda kino“ on kaasatud režissöörid, autorid, teised filmitegijad ja Euroopa Parlamendi liikmed. Tänavu osalevad noored filmisõbrad viiendat korda ka Veneetsia filmifestivali programmi „Giornate degli Autori“ auhinna žüriis ja nende ülesandeks on see auhind üle anda. „28 korda kino“ raames näidatakse muu hulgas ka kolme filmiauhinnale LUX kandideerivat filmi.

VALIKUMENETLUS

Filmiauhinnale LUX kandideerimiseks peab film vastama järgmistele nõuetele.

1. Tegemist peab olema mängufilmi või loominguulise dokumentaalfilmiga (võib olla animatsioon).
2. Filmi pikkus peab olema vähemalt 60 minutit.
3. Film peab vastama programmi „Loov Euroopa“ (MEDIA) kriteeriumidele (see tähendab, et tegemist peab olema filmi või koostööfilmiga, mis on toodetud Euroopa Liidu riigis või Islandil, Liechtensteinis, Norras, Albaanias, Montenegros või Bosnias ja Hertsegoviinas).
4. Film peab kajastama Euroopa traditsioonide mitmekesisust ning näitama Euroopa integratsiooniprotsessi ja ülesehitamist.
5. Filmi esilinastus festivalil või mujal peab olema toimunud ajavahemikus eelneva aasta 10. maist kuni auhinna-aasta 15. aprillini.
6. Film ei tohi olla saanud esimest auhinda Veneetsia, San Sebastiáni, Berliini, Cannes'i, Karlovy Vary või Locarno festivalil.

APRILL

BRÜSSEL ►

20 filmiekspertidist koosnev žüri arutab läbi rohkem kui 50 filmi.

JUULI

KARLOVY VARY ►

Välja kuulutatakse ametlik programm, mis koosneb žürii valitud **10 FILMIST**.

SEPTEMBER

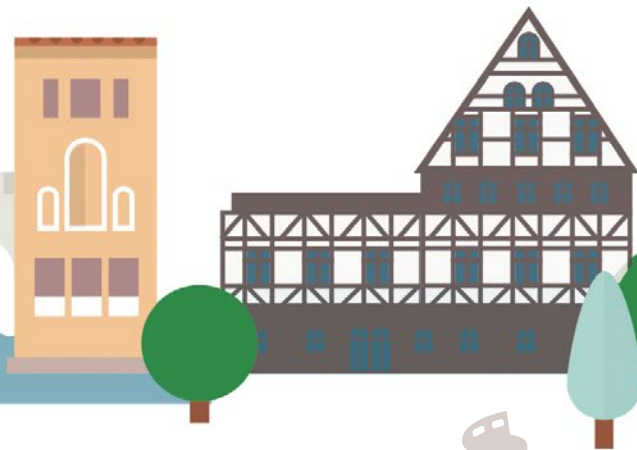
VENEETSIA ►

Ametlikust programmist valitakse välja **3 filmi**, mis konkureerivad filmiauhinnale LUX. LUXi filmipäevade raames näidatakse neid ELi 28 liikmesriigis liidu 24 ametlikus keeles.

NOVEMBER

STRASBOURG

Euroopa Parlamendi liikmed valivad hääletuse teel **filmiauhinna LUX võitja** ja parlamendi president teeb võitja teatavaks. Võitnud filmi reklaamitakse eraldi ning see kohandatakse sobivaks ka nägemis- ja kuulmispuudega inimestele.

2019. AASTA FILMIAUHINNA LUX AMETLIK PROGRAMM

HER JOB *I Douleia tis*

Režissöör: Nikos Labôt
Kreeka, Prantsusmaa, Serbia

INVISIBLES *Les Invisibles*

Režissöör: Louis-Julien Petit
Prantsusmaa

SYSTEM CRASHER *Systemsprenger*

Režissöör: Nora Fingscheidt
Saksamaa

CLERGY

Kler

Režissöör: Wojciech Smarzowski
Poola

HONEYLAND

Medena zemja

Režissöörid: Tamara Kotevska, Ljubomir Stefanov
Põhja-Makedoonia

RAY & LIZ

Režissöör: Richard Billingham
Ühendkuningriik

MEES, KES ÜLLATAS KÕIKI

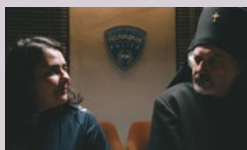
Tchelovek, kotorij udivil vsekh

Režissöörid: Natasha Merkulova, Aleksey Chupov
Venemaa, Eesti, Prantsusmaa

2019. AASTA FILMIAUHINNA LUX VÕISTLUSPROGRAMM

COLD CASE HAMMARSKJÖLD

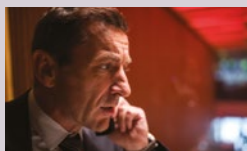
Režissöör: Mads Brügger
Taani, Norra, Rootsi, Belgia

GOD EXISTS, HER NAME IS PETRUNYA

Gospod postoi, imeto i'e Petrunija

Režissöör: Teona Strugar Mitevska
Põhja-Makedoonia, Belgia, Sloveenia, Prantsusmaa, Horvaatia

THE REALM

El Reino

Režissöör: Rodrigo Sorogoyen
Hispaania, Prantsusmaa

LUXI FILMIPÄEVAD

2012. aastal said Euroopa Parlamendi filmiauhinnast LUX ajendatuna alguse LUXi filmipäevad. Iga aasta oktoobrist jaanuarini toimuvad LUXi filmipäevad ületavad geograafilisi ja keelelisi piire ning loovad riikideülese Euroopa ruumi, kus 28 liikmesriigi filmisõbrad saavad 24 keelele vaadata kolme tähelepanuväärset filmi. Euroopa Parlamendi bürood korraldavad nende filmide näitamist filmifestivalidel ning väärtfilmidele spetsialiseerunud või tavalistes kinodes. Mõneski liikmesriigis kujuneb sellest filmi eesilinnastus.

LUXi filmipäevad annavad eurooplastele võimaluse kogeda ja jagada Euroopa mitmekesist ja rikkalikku filmivara ning arutada nii otsekohtumistel kui ka sotsiaalmeedias teemasid, mida filmiauhinnale LUX kandideerivad filmid käsitlevad.

Tänu filmiauhinna LUX ja programmi „Loov Euroopa“ koostööle saavad kogu Euroopa filmivaatajad osa ainulaadsetest simultaanlinastustest. Filme näidatakse samal ajal mitmes kinos ja publik saab osa interaktiivsest otsevestlusest filmitegijatega.

2019. AASTA FILMIAUHINNA LUX VÕISTLUSPROGRAMM

2019. aastal kandideerivad Euroopa Parlamendi **filmiauhinnale LUX** järgmised kolm filmi:

COLD CASE HAMMARSKJÖLD

Režissöör: Mads Brügger
Taani, Norra, Rootsi, Belgia

GOD EXISTS, HER NAME IS PETRUNYA (*Gospod postoi, imeto i'e Petrunija*)

Režissöör: Teona Strugar Mitevska
Põhja-Makedoonia, Belgia, Sloveenia, Prantsusmaa, Horvaatia

THE REALM (*El Reino*)

Režissöör: Rodrigo Sorogoyen
Hispaania, Prantsusmaa

Filmid pakuvad liigutavaid ja provokatiivseid elamusi. Tegemist on värskendavate ja silmi avavate Euroopa teostega, mis kompavad usumatult mitmekesiseid žanre ja filmikeeli.
Tulge neid 8. LUXi filmipäevadele vaatama!

Publikul on võimalik ka filmiauhinna LUX veebisaidil (LUX FILM PRIZE) ja Facebooki lehel arvamust avaldada ja oma lemmikfilmi poolt **hääletada**. **Filmiauhinna LUX** 2019. aasta üritused jõuavad lõpule **publikupreemia** võitnud filmi väljakuulutamisega 2020. aasta Karlovy Vary rahvusvahelisel filmifestivalil. Samuti kuulutatakse Karlovy Vary festivalil välja filmiauhinna LUX järgmise aasta ametlikku programmi kuuluvad 10 filmi.

VAATA, ARUTLE JA HÄÄLETA

LUX FILM DAYS

3 FILMI
24 KEELT
28 RIIKI

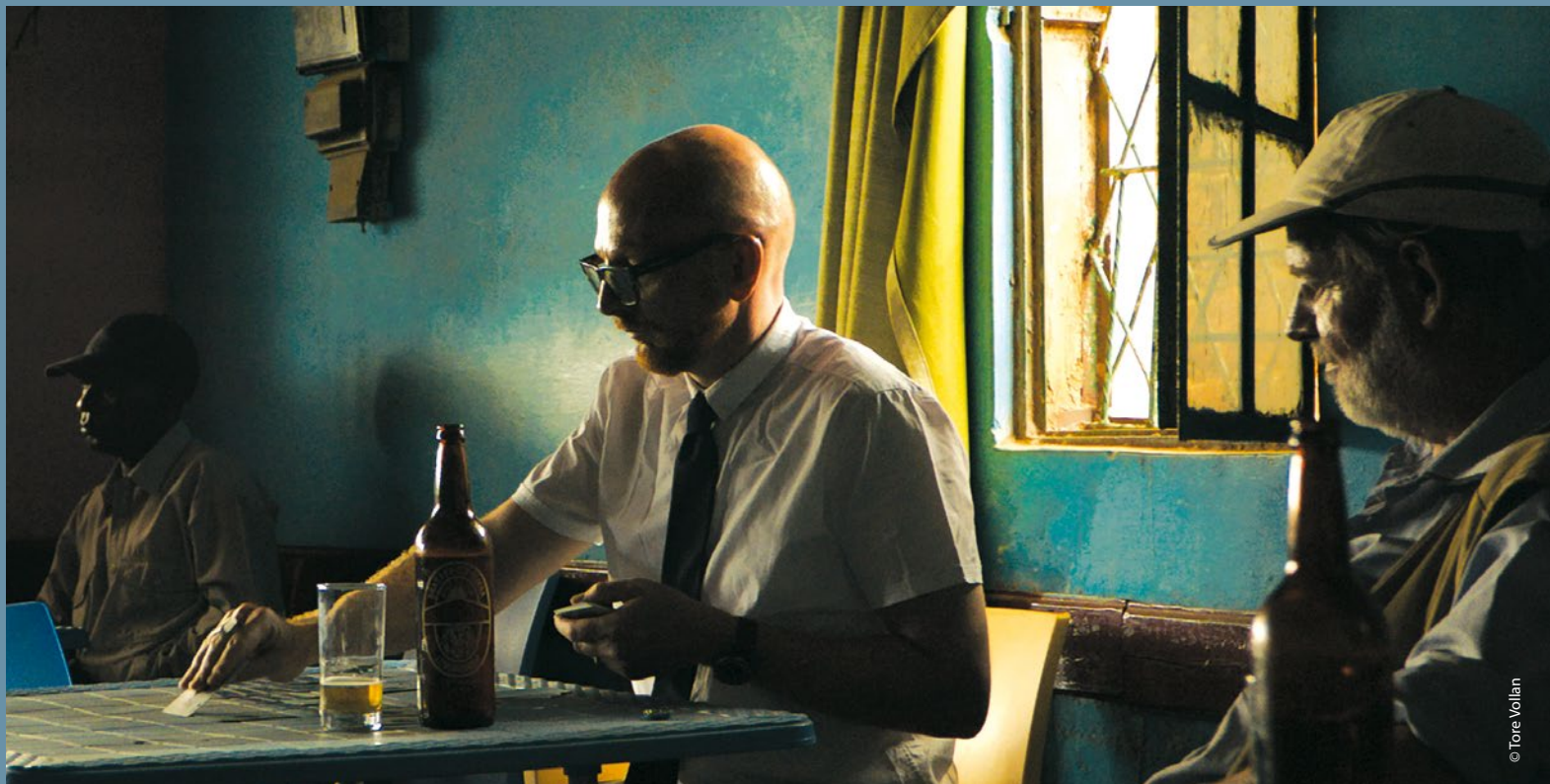
COLD CASE HAMMARSKJÖLD

Režissöör: Mads Brügger

Taani, Norra, Rootsi, Belgia

Filmis „Cold Case Hammarskjöld“ käsitletakse ÜRO peasekretäri Dag Hammarskjöldi seletamatut surma 18. septembril 1961. Hammarskjöldi lennuk kukkus saladuslikel asjaoludel alla just siis, kui ta valmistus kohtuma äsja Kongost lahku löönud mässulise provintsi Katanga juhi Moïse Tshombega. Hammarskjöld lootis lahendada konflikti, kus olid mängus kaalukad huvid, veendes Katangat – mida tol ajal toetas mõjuvõimas Belgia ettevõtte Union Minière, kel olid Aafrikas arvestatavad majanduslikud huvid – iseseisva Kongoga uuesti ühinema.

Rohkem kui pool sajandit hiljem otsustas Taani ajakirjanik ja režissöör Mads Brügger seda juhtumit Rootsi eradetektiivi Göran Björkdahli abiga uurida. Mads Brüggeri film kajastab kõiki uurimise etappe, alates omal ajal asjaga seotud isikute tuvastamisest kuni tunnistajate leidmiseks ja küsitlemiseks tehtud jõupingutusteni, õnnetuspaiga läbiotsimist, et leida pinnasesse mattunud lennukitükke, ning mitmesugustest dokumentidest saadud teabe analüüsi ja ristviitamist. Leiud viisid uurijad lõpuks Lõuna-Aafrikas tegutseva salajase, valgete ülemvõimu taotleva poolsõjalise organisatsiooni jälgedeni, mis võis olla ÜRO peasekretäri mõrvaga seotud. Uurimise käigus avastati ka muid, peaaegu kujuteldamatuid kuritegusid.

TAUST

Mads Brüggeri film heidab valgust Dag Hammarskjöldi kahtlast surmajuhumit ümbritsenud asjaoludele, ent avab ka palju laiema pildi Aafrika mandri kui terviku dekoloniseerimise peidus poolest ja eelkõige endisest Belgia Kongost. Dekoloniseerimine kui selline oli teadupärast Lääne huvidega vastuolus. ÜRO pidi avaldama kolm aastat survet (ja viima kohale oma väed), enne kui jõukas Katanga provints viimaks äsja iseseisvunud riigiga uuesti liitus.

Tollasel olukorral on palju ühiseid jooni tänapäevaga, kus Lääne hargmised ettevõtted ekspluateerivad halastamatult Aafrika loodusvarasid ja odavat tööjõudu – inimesi, kes peavad ellu jäämiseks nende heaks tööd tegema. Need hargmised ettevõtted kasutavad ära autoritaarseid ja/või korrumpeerunud režiime, keda sageli toetavad Lääne riigid. Nad peavad erahuvisid tähtsamaks kohalike elanike kollektiivsetest huvidest ja elukeskkonnast ega hooli vähimalgi määral asjaomaste riikide rahandusest, mis on sageli äärmiselt halvas seisukorras.

Mads Brüggeri film käivitab arutelu mitmel olulisel teemal: pakiline vajadus taastada poliitiline autoriteet mõjuvõimsate erahuvide üle, üleilmastumine kui majandusliku ja rahalise koloniseerimise vorm ning üha süvenev lõhe põhja ja lõuna jõukuse taseme vahel.

MADS BRÜGGERI LÄHENEMISVIIS

Mads Brüggeri film on läbinisti ainulaadne – uurimistulemuste kajastamisel filmib ta end eri olukordades, et esitada kogutud tohutut infohulka ja uurimise eri etappe korrastatult. Vaatajatena tunneme end filmiosalistena. Meil on narratiivis täita oma osa, vahel tunnistajatena ja teinekord usaldusisikutena, kellega Mads Brügger saab jagada oma kahtlusi, raskusi, mõtteid, kõhklusid, naljakaid hetki ja seisukohti.

Mads Brügger on justkui lääts, mille kaudu me ta loomingut näeme – mitte ainult vaieldamatuid paljastusi, vaid ka saladusi ning aeg-ajalt puudusi ja kahtlusigi. Mõnele vaatajale võib uurimisetappide säärane esitusviis näida segasena, ent just tänu sellisele sügavalt inimlikule, kahtlevale ja enesekriitilisele lähenemisviisile on „Cold Case Hammarskjöld“ veelgi mõjusam ja autentsem. Brüggeri enda sõnul on tema film kas maailma parim mõrvamüsteerium või maailma tobedaim vandenõuteooria, ning ta tunnistab ausalt, et on uurimise piirangutest teadlik.

© Tore Völlan

© Tore Völlan

© Tore Vollen

ROLLIMÄNGUD JA ROLLI TÄITMINE

Film algab mustvalgete kaarditega lennuõnnetusest, kus Dag Hammarskjöld surma sai. Järgneb kaks lühistseeni, kus selgitatakse edasist narratiivi. Algusest peale on selge, et tegevus toimub 2018. aastal Lõuna-Aafrikas Kaplinnas ja Kongo Demokraatlikus Vabariigis Kinshasas. Mõlemas asukohas on režissööril oma sekretär, nendeks on Clarinah ja Saphir. Esimese asjana torkab silma see, kuidas Mads Brügger end neile kahele Kongo naisele tutvustab. Naiste abiga jutustab ta loo valgesse rõivastatud „pahalasest“, kusjuures ka tema ise kannab valget ja Kinshasas elab ta stsenaariumi kirjutamise ajal hotellis Memling, kus seesama pahalane olevat 1965. aastal elanud. Seega kehastub ta meheks, kes tema arvates on ÜRO peasekretäri mõrvas põhisüüdlane ja kellel – nagu me hiljem avastame – oli juhtiv roll suures projektis, mille eesmärk oli mustanahaline elanikkond likvideerida. Provokatiivne on ka stseen, kus Brügger ja Göran Björkdahl kannavad õnnetuspaigal kolonialistlikke troopikakiivreid. Teisal kehastub Brügger teiseks „pahalaseks“ ja laob mitmel puhul hotellitoas või -baaris pasjanssi kaardipakist, kus on ainult potiässad¹. Sama kaart leiti Dag Hammarskjöldi surnukehalt ja see oli ka kurikuulus CIA „visiitkaart“.

Eri karakterite kujundamiseks kasutatakse filmis kostüüme ja lisandeid, mis loob ironilise distantsi režissööri ja tema vahetu kaasakonna (kohapealsete assistentide ja tunnistajate) ning laiemaa vaatajakonna vahel. Nii saab „Cold Case Hammarskjöld“ isikliku, vaheda tunnetuse ja samas rõhutatakse tõsiasja, et film ei pretendeeri ajaloolisele täpsusele.

¹ Kuidas me ka ei tõlgendaks kaartide tähendust neis konkreetses stseenides, on fakt see, et Vietnami sõja ajal toodeti USA vägede tellimusel 52 kaardiga kaardipakke, kus olid vaid potiässad. Neid jagati sõduritele, kes kasutasid kaarte psühholoogilise relvana ebausklilike vaenlaste vastu, kelle jaoks olevat potiäss olnud surma sümbol. Džunglisse ja vaenulikesse küladesse külvati laiali tuhandeid „Bicycle Secret Weapon“ kaarte.

LÜHIMÄRKMETEL® PÕHINEV STRUKTUUR

Filmi ülesehitus – peatükid, millest annavad märku Clarinah' või Saphiri käega kirja pandud ja ühise tööruumi seinale kinnitatud märkempaberid – tekitab improvisatsiooni tunde, justkui oleks film kokku monteeritud rutakalt või juhuslikult. Märkempaber® jätab ju mulje tühisest sõnumist, mis kritseldatakse enda või hea sõbra jaoks, loetakse seejärel läbi ja visatakse ära. Teema tõsiduse ja selle näiliselt kergemeelse, mõnikord killustatud (edasi-tagasi liikumine ajas ja ruumis) käsitlemise vahel valitseb suur kontrast. Filmi läbivaks jooneks on dialoog režissööri ja tema sekretäride vahel, mis muudab süžee seostatumaks, tähistades iga uue uurimisetapi algust. Clarinah' ja Saphiri näivised küsimused, tervemõistuslikud arutluskäigud ja üllatuse või uskumatuse väljendused kajastavad ka meie kui vaatajate mõtteid ja küsimusi, mis sunnib Mads Brüggerit edasi arutlema, täpsustama ja kokkuvõtteid tegema. See lähenemisviis annab loole teistsuguse, elava, spontaanse ja kindlasti vähem „tõsise“ struktuuri.

Narratiivse, hetkes viibiva stiili taustal mõjub murrangulisena, et ametivõimud peatavad brutaalselt Brüggeri väljakaevamised õnnetuskohal. Brügger loeb oma mõtteid peale kaarditele, kus kujutatakse teda üksipäini hotellitoas, baaris joomas ja pasjanssi ladumas. Tagasilöökk toimus pärast kuus aastat kestnud tööd ning ta jagab meiega otse oma pettumust ja ideid, mis tal sel hetkel filmi päästmiseks pähe tulid. Tagantjärele näib see hetk pöördelise tähtsusega, sest Brügger otsustab koos Göraniga naasta Lõuna-Aafrikasse, et jätkata organisatsiooni SAIMR uurimist. Kui seal avastatu ületab kaugelt uurimise esialgse ulatuse, võtab film hoopis teise pöörde. Ülevaatele Lõuna-Aafrika valgete ülemvõimu taotleva salaorganisatsiooni tegevusest, millest mitu tunnistajat üksikasjalikult aru annavad, eraldatakse dokumentaalfilmis oma jagu, kuigi see pole esialgse uurimisega otse seotud.

© Tore Völljan

KUJUNDID JA TÕE VARJUNDID

Kõnealuse dokumentaalfilmi eripäraks on ka kujundite valik mitmesuguste kaadrite illustreerimisel. Filmilinal on küll enamiku ajast Mads Brügger ise, kes arutab oma kahe sekretäri uurimistulemusi ning külastab õnnetuspaika või koos Göran Björkdahliga Lõuna-Aafrikat, ent muudes stseenides kasutatakse pilte arhiividest või vanu uudisteklippe, mis naelutab filmi tõelusse. Esitatakse väljavõtteid Dag Hammarskjöldi kõnedest, kus ta kaitseb Aafrika riikide majanduslikku sõltumatust, kujutisi võitlusest Moise Tshombe sõdurite ja sinikiivrite vahel, Madalmaades 2013. aastal kogunenud eksperdirühmast, kes tegi teatavaks Hammarskjöldi surma uurimise tulemused, ning Lõuna-Aafrika piiskopist Desmond Tutust, kes juhatas töe- ja lepituskomisjoni ning tegi 1998. aasta pressikonverentsil ülevaate organisatsiooni SAIMR kriminaalsest tegevusest ja eelkõige selle otsesest seotusest Hammarskjöldi lennuki saboteerimisega ... Ka vanad fotod ja salvestised, mida esitatakse tõendina selliste inimeste olemasolust, kes on unustuse hõlma vajunud, ja sündmustest, mille tõepärasust vaidlustatakse, on juhtunu ametliku versiooniga vastuolus.

Filmis kasutatakse ka mustvalget animatsiooni, et illustreerida hüpoteetilisi sündmusi, mille olemuse, osalejate ja olemasolu osas puudub üksmeel. Ebareaalne meedium on valitud meelega, et käsitleda kontrollimata algallikaid äärmiselt ettevaatlikult.

KOKKUVÕTTEKS

Nagu näha, on Mads Brügger tähtsustanud filmikunsti mõnevõrra rohkem kui rangelt faktipõhist lähenemisviisi, mida võiks ajakirjanikult eeldada. Tänu sellistele valikutele saab ta aga esitada objektiivseid ja tõendatud fakte palju subjektiivsemas stsenaariumis, mis koosneb hüpoteetilistest konstruktsioonidest ja tunnistajate ütlustest, mis küll väga sageli üksteist kinnitavad, kuid mida ajalooürikud ei tõenda. Peame seepärast endalt küsima, kui paljut nähtust uskuda võib.

Igati õigustatud küsimused ei tohiks meil aga takistada nägemast uurimise tulemusi: on äärmiselt tõenäoline, et Dag Hammarskjöld mõrvati ja et SAIMR oli sellega otseselt seotud. Väga põhjalikult tuleks uurida ka väidet, et HI-viirus loodi salajaste teadusuuringute tulemusel, mida see salajane organisatsioon tegi koostöös CIA ja Ühendkuningriigi salateenistustega, ja et seda kasutati Aafrikas bioloogilise relvana mustanahalise elanikkonna likvideerimiseks ja Lääne huvide kaitsmiseks tervel mandril. Just see üüratu, ootamatu ja šokeeriv paljastus, mida Taani filmitegija nii mõistuspäraselt esitab – mitte faktina, vaid uurimisväärse uue hüpoteesina –, annabki filmile ainuomase väe ja väärtuse.

MÖTLEMISAINET

- Filmis „Cold Case Hammarskjöld“ näeme Mads Brüggerit mitu korda pasjanssi ladumas, kuid kõik kaardid on potiässad. See on selge viide CIA „visiitkaardile“, mis jäeti pärast lennuõnnetust ÜRO peasekretäri laibale. Kuidas seda absurdset detaili filmi kontekstis tõlgendada?
- Pärast seda, kui režissöör pidi lõpetama väljakaevamised Ndola õnnetuskohas, avaldab ta meile oma kavatsuse uurimise läbikukkumist varjata. Ta lausub, et kahe Aafrika päritolu sekretäri abil olevat ta lootnud oma filmi päästa. Mida ta sellega mõtles? Miks nende kohalolek talle kasulik oli?
- Alexander Jones ütleb intervjuu lõpus – mis on ühtlasi ka filmi lõpp –, et Aafrika oleks täiesti teistsugune, kui Hammarskjöld oleks edasi elanud ja oma tööd jätkanud. Mida ta võis sellega mõelda?

REŽISSÖÖR: Mads Brügger
STSENAARIUM: Mads Brügger
OSADES: Mads Brügger, Göran Björkdahl
OPERAATOR: Tore Vollan
PRODUKTSENDID: Peter Engel, Bjarte Mørner Tveit, Andreas Rocksén
TOOTJAD: Wingman Media, Piraya Film ning Laika Film & Television
AASTA: 2019
KESTUS: 119 minutit
ŽANR: dokumentaalfilm
RIIK: Taani, Norra, Rootsi, Belgia
ORIGINAALKEEL: inglise, prantsuse, bamba, rootsi, taani

LUX FILM DAYS

3 FILMI
24 KEELT
28 RIIKI

GOD EXISTS, HER NAME IS PETRUNYA

Gospod postoi, imeto i'e Petrunija

Režissöör: Teona Strugar Mitevska

Põhja-Makedoonia, Belgia, Sloveenia, Prantsusmaa, Horvaatia

32-aastane töötu Petrunija elab oma vanemate juures Põhja-Makedoonias Štipis. Teel kehvasti läinud tööintervjuult tagasi koju satub ta usufestivali keskele, kus noored mehed kogu riigist võistlevad selle nimel, et saada kätte põlev rist, mille preester jökke viskab. Võitjale on autasuks aasta jagu küllust ja head õnne. Petrunija hüppab endalegi ootamatult samuti vette ja püüab risti kinni. Tema vaieldamatu võit ajab kogukonna segadusse, kuna tütarlapsed ei tohiks selles võistluses osaleda. Kuidas kirik ja ühiskond konflikti lahendavad?

„ELUS EI OLE NAGU MUINASJUTUS“

Filmi algusstseen on pisut mõistatuslik – Petrunija seisab liikumatult tühjas basseinis, taustaks *heavy metal*-muusika. Seejärel tutvustatakse vaatajale tema olukorda: Petrunija on 32-aastane, elab koos vanematega ja on töötu. Ema on korraldanud talle tutvuse kaudu tööintervjuu õmblustöökojas. Petrunija ei oska küll õmmelda, aga loodab, et äkki on kasu tema ajalooharidusest, ja küsib sekretäritööd. Paraku ei leia juhataja talle mingit kasutust – mees ütleb, et temasugusest ei ole kuskil tolku, isegi mitte voodis.

Petrunija ei ole ainuke, kellel kehvasti läheb. Tema sõbranna Blagica töötab müüjana üsna viletsas poekeses, mis kuulub tema armukesele. Too on aga abielumees, kellega ei ole pikaajalist suhet loota. Noorte naiste töövõimalused on seega väga piiratud. Tööandjad ei hooli nende kvalifikatsioonist. Hiljem rõhutab Petrunija ema, keda sündmust kajastav ajakirjanik küsitleb, et tema tütrele on eelkõige vaja just tööd. Üks mees, keda samuti selle sündmusega seoses intervjuueritakse, soovib aga ajakirjanikul tunda pigem huvi poliitikute vastu, kes ei ole suutelised aitama inimesi, kes ots otsaga kokku ei tule. Isegi kaameramees püüab teenida palgalisa, sõlmides jalgpallivõistluste peale kihlvedusid.

Lisaks raskustele töö leidmisel teeb naiste elu kibedaks meessoos domineerimine. Seda on näha näiteks õmblustöökojas, kus meessoost ülemuse klaasseintega kabinet asub töökoja keskel, et ta saaks ümberringi töötavaid naisi valvata. Ilmselgelt ei ole tal palju muud teha kui nutitelefoni näppida. Samas kasutab ta oma positsiooni naistöötajatega matšolikkuse vaimus ja ahistamise piiril flirtimiseks. Tundub, et Petrunija ema on naiste alluva positsiooniga leppinud. Ta soovib tütrele meeste ootustele võimalikult hästi vastata, hästi riietuda ja oma vanuse kohta valetada.

Filmi esimeses osas näidatakse seega, kui raske on haritud noorel naisel Põhja-Makedoonia provintsikogukonnas oma kohta leida. Petrunija kinnitab seda, öeldes, et elus ei ole nagu muinasjutus.

GORDIONI SÕLM

Siis satub Petrunija juhuslikult protsessiooni keskele. Selle kahetine olemus saab kiiresti selgeks: tegemist on korraga nii religioosse kui ka rahvapärimseliku sündmusega. Seal on preestrid, ristid, hümnid ja palved, kuid ka ujumispükstes noormehed, valmis vette hüppama. Rist visatakse vette, aga natuke pahasti: see põrkab millegi vastu, muudab suunda ja lendab Petrunija lähedusse. Neiu hüppab vette ja toob risti välja. Sellest tekib otsekohe skandaal: Petrunija võit on vaieldamatu, see on isegi üles filmitud, kuid samas ei olnud tal õigust osaleda. Poisid kisuvad tal risti käest, kuid preester sekkub ja annab väärtusliku talismani tüdrukule tagasi. Järgnenud segaduse varjus lipsab Petrunija vaikselt minema ja läheb koju.

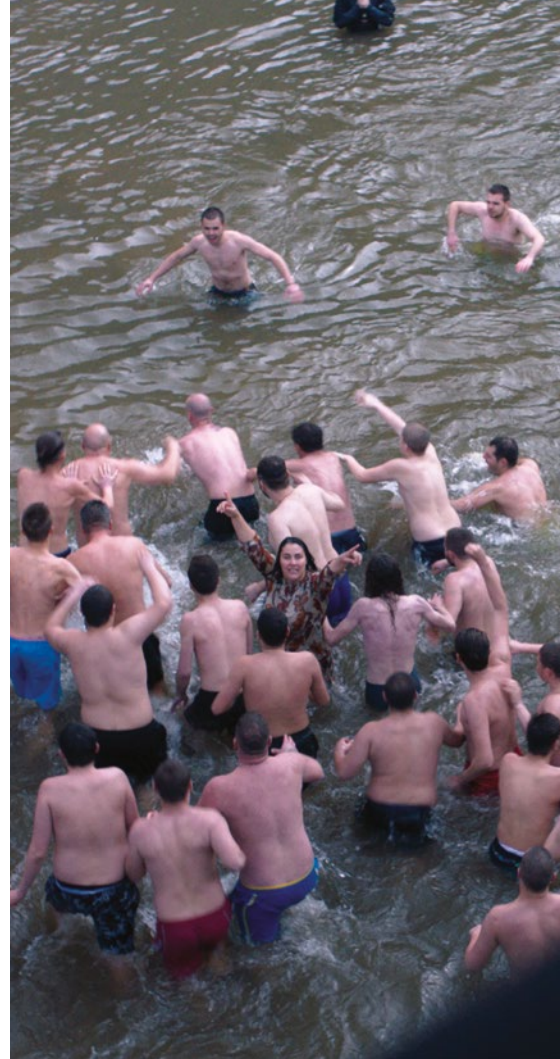
Kogu ülejäänud osa filmist toimub politseijaoskonnas, kuhu neiu on toodud. Petrunija lahendamatu olukord tuleb kõige selgemini ilmsiks just siin, kus on omavahel põimunud riik ja religioon, keda esindavad preester ja politseinikud – võimuesindajad, kes mõlemad nõuavad temalt kuuletumist. Petrunija leidlikud küsimused näitavad olukorra absurdsust: millist seadust on ta rikkunud, kas inimeste või jumala oma? Kui esimest, siis miks viibib kohal preester ja püüab teda lepitada? Kui teist, siis miks hoitakse teda kinni politseijaoskonnas? Asjaolu, et politseiülem ja preester on omavahel mestis (nad kutsuvad teineteist eesnime pidi ja võtavad koos napsi), näitab selgelt kahe võimu laiemat kokkumängu. Neil on sama eesmärk – taastada kord ja rahu ning kindlustada seeläbi oma võimu. Sama on ka meetod – allutada kangekaelne noor naine oma tahtele ja sundida teda loovutama risti, mis ei kuulu nende arvates talle. Naisajakirjanik viitab aga olukorda kirjeldades ja analüüsides veidi ülespuhutult (kuid siiski kindlasti asjakohaselt), et traditsiooni maski taga varjatakse patriarhaati, soolist diskrimineerimist ja meessoos domineerimist. Ajakirjanik rõhutab ka olukorra anakronistlikkust, võrreldes seda väga kauges ja pimedas minevikuga.

Huvitav on seik, et kui politseiülem Petrunijat üle kuulab, küsib ta neiu meelitamiseks lahkel toonil, kas too kirjutas oma lõputöö Aleksander Suure kohta. Petrunija oli aga oma riigi iidse ajaloo asemel eelistanud uurida Hiina revolutsiooni, vaadeldes kommunismi integreerimist demokraatlikesse struktuuridesse. See näitab, et noor naine hindab selliseid väärtusi nagu võrdsus, vendlus ja õiglus, olles seega märksa tänapäevasem kui politsei või vaimulikond, kes soovivad vaid kehtivat korda kaitsta. Kas Petrunijal õnnestub teda aheldav ideoloogiline umbsõlm Aleksander Suure moodi puruks raiuda ja minna maailma vallutama?

24 TUNDI ÜHE NAISE ELUS

Kogu lugu toimub vaid ühe päeva jooksul, alates hommikust, mil Petrunija ärkab, kuni hilisööni, mil ta võib lõpuks politseijaoskonnast lahkuda. See kujutab endast aga pikka ja vaevarikast teekonda oma vabaduse kindlustamiseks. Võiks öelda, et tema päev peegeldab inimese elu eri etappe. Filmi alguses meenutab Petrunija pahurat last, kes ei taha üles tõusta ja kellele ema toob meelitamiseks voodisse võileiva. Seejärel näeme mässavat teismelist, kes keeldub kuuletumast ja seab endast vanemate seadused kahtluse alla. Lõpuks vabastab politsei sõltumatu noore naise, kes on ühtlasi lahti saanud ka iseenda eelarvamuste küüsisist. Selleni jõudnud, aktsepteerib ta ka oma ema suutmatust mõista, mida tütar läbi elab. Ta viib isegi omal algatusel risti preestritele tagasi, teatades, et preestril endal ja teistel on seda rohkem vaja kui temal.

Petrunija võitleb oma vabaduse välja järk-järgult, astudes ebaõigluse vastu alguses vihaga, seejärel külma rahu ja arukusega. Abiks on ka teiste toetus: tema vägiteost YouTube'i postitatud film saab väga populaarseks ning sõbralik politseinik Darko imetleb tema julgust. Petrunija muutub aga tõeliselt enesekindlaks siis, kui ta peab seisma vastu rünnakutele ja hirmutamisele. Politsei püüab tema tahet murda, hoides teda tundide viisi jaoskonnas vahi all, kusjuures tema ülekuulamine muutub sageli vägivaldseks. Lisaks antakse ta raevukate noorte meeste kamba kätte, kes teda ründavad (Petrunija vabastatakse just siis, kui see jõuk politseijaoskonna juurde „õiglust“ nõudma jõuab – julm katse sundida tüdrukut järele andma). Ta läbib kõik katsumused püstipäi ega anna alla, saades lõpuks ka ise aru, et ta ei olegi vagur lambuke, vaid hoopiski hunt. Lõpuks lastakse tal lahkuda – võitmatuna, oma saatuse täieliku peremehena.

AGA MIS SIIS, KUI JUMAL ON NAINET?

Ajakirjanik, kes kommenteerib sündmusi patriarhaadi ja meessoos domineerimise nurga alt, on Petrunija poolt. Näiteks annab ta sõna ühele Petrunija sõbrale, kes kaitseb neiu ja küsib: „Aga mis siis, kui jumal on naine?“ See postulaat kajastub ka filmi pealkirjas ja seab meeste domineerimise ühiskonnas kahtluse alla, ehkki vaid vähesed tegelased filmis on tegelikult usklikud. Kui politseiülem küsib, kas Petrunija on usklik, keeldub neiu vastamast ja väidab, et see küsimus ei ole asjakohane, kuna usk, nagu seksuaalsuski, on eraasi. Ka Petrunija vanemad ei ole usklikud (kui mitte arvestada usupühadel vabade päevade nautimist). Traditsioonis osalenud noormehed ei näita protsessiooni vastu üles vähimatki austust, politseiülem teatab, et ta ei ole usklik, ning isikud, keda ajakirjanik anonüümselt küsitleb, on nii religiooni kui ka Petrunijast alguse saanud skandaali suhtes täiesti ükskõiksed.

Küll aga domineerib ühiskonnas jätkuvalt meessugu ning vastavad eelarvamused, mis kujundavad suuresti inimestevahelisi suhteid. Kui analüüsida selle loo peategelasi nende soo alusel, siis on selge, et võim ja autoriteet on just meestel: politseinike päralt on autoriteet ja võim, preestritel on autoriteet, noorukid on aga tugevad ja vägivaldsed. Kõik need kolm rühma püüavad allutada naist, kes neile vastupanu osutab. Petrunijale on siiski toeks Darko (kellel on kahju, et ta peab töötama nii kitsarinnaliste kolleegidega) ja ta isa. Need kaks ei kuulu ühtegi rühma, kuid üksi tegutsedes puudub neil võim. Petrunija püüab

meestega vastamisi seistes oma õigust maksma panna, naisajakirjanik ei saa aga samal ajal mingit tuge ei oma juhtkonnalt, kes võtab temalt lõpuks isegi kaameramehe ära, ega ka mitte oma tütre isalt, kes „unustab” lapsele järele minna, kui ema on kodust kaugel töölähetusel. Petrunija ema ja Blagica ei ole aga meeste domineerimise ebaõiglusest vist isegi mitte teadlikud ja käituvad nii, nagu neil lihtsalt ei oleks võimalik selle vastu võidelda, mistõttu peavad nad mõttekamaks koostööd teha. Sellest vaatenurgast võib naise kujutavatest staatilistest kaadritest, mis järgnevad üksteisele nagu portreed, välja lugeda üleskutset – miks ei ole neil naistel (Petrunija, tema ema, Blagica, ajakirjanik, anonüümne suitsetav naine) õigust nõuda meestega võrdset positsiooni?

Selles lõbusalt provotseeriva pealkirjaga filmis julgetakse seega väita, et religioon (ja see kehtib kindlasti vähemalt kolme monoteistliku usundi puhul) on pelgalt vahend meeste domineerimise kindlustamiseks.

MÖTLEMISAINET

- Kuidas mõista filmi avastseeni, kus Petrunija seisab vaikselt üksinda tühjas ujumisbasseinis ja taustaks mängib *heavy metal*-muusika?
- Kas Petrunija oleks vette hüpanud, kui ta oleks õmblustöökojas tööd saanud? Kas Petrunija sotsiaalne olukord mõjutas tema eeldatavalt spontaanset tegu?
- Filmi alguses võib mitmel usuteemalisel maalil näha saatanat. Kui vihased noored mehed politseijaoskonda ilmuvad, väidab nende pealik Petrunija kohta, et „see naine on Lutsifer”. Vanasti kahtlustati, et nõiad sõlmivad saatanaga tehinguid. Mil määral on võimalik näha Petrunijas kaasaegset nõida?

© Virginie Saint Martin

© Virginie Saint Martin

© Virginie Saint Martin

REŽISSÖÖR: Teona Strugar Mitevska

STSENAARIUM: Elma Tataragic, Teona Strugar Mitevska

OSADES: Zorica Nusheva, Labina Mitevska, Simeon Moni Damevski, Suad Begovski, Stefan Vujisic, Violeta Shapkovska, Xhevdet Jashari

OPERAATOR: Virginie Saint Martin

PRODUKTSENDID: Labina Mitevska (Sisters and Brother Mitevski)

KAASPRODUKTSENDID: Sebastien Delloye (Entre Chien et Loup), Danijel Hočevar (Vertigo), Zdenka Gold (Spiritus Movens), Marie Dubas (Deuxième Ligne Films), Elie Meirovitz (EZ films)

AASTA: 2019

KESTUS: 100 minutit

ŽANR: mängufilm, draama

RIIGID: Põhja-Makedoonia, Belgia, Sloveenia, Prantsusmaa, Horvaatia

ORIGINAALKEEL: makedoonia

LUX FILM DAYS

3 FILMI
24 KEELT
28 RIIKI

THE REALM

El Reino

Režissöör: Rodrigo Sorogoyen

Hispaania, Prantsusmaa

Kohalik poliitik Manuel López Vidal on oma piirkonnas tõusev täht. Tundub, et elegantne ja hakkaja Manuel on kohaliku võimu kindel mantlipärija. Kuid puhkeb korrupsiooniskandaal ja Manueli poliitilisele karjäärile tõmmatakse järsult kriips peale. Paljastusi tekib aina juurde ning Manueli erakond (mida filmis ei nimetata ega paigutata ka poliitilisele spektrile) otsustab oma mustad lambad välja heita. Manuel on lõksus. Ta eeldas, et erakonnakaaslased on vähemalt vaikes tema poolt, kuid nüüd leiab ta end isolatsioonist. Püüdes end kaitsta, ähvardab ta kogu erakonna musta pesu avalikkuse ette tuua.

„The Realm“ on poliitiline põnevik, mis näitab poliitikamaailma hävitavat korrupsiooni. Filmis lahatakse n-ö mädakollete tekkimist ja arenemist, kui inimesed on veendunud, et teatud liiki käitumine on täiesti normaalne ja iseenesestmõistetav. Antonio de la Torre kehastab meisterlikult meelega inimest, kes on otsustanud omaenda edevuse hinda mitte maksta.

REŽISSÖÖRI OSKUSLIKKUS

„The Realm“ on ilmselgelt ammutanud inspiratsiooni viimaste aastate poliitilistest skandaalidest. Filmi eesmärk ei ole aga konkreetseid hämaraid lugusid ümber jutustada. See on väljamõeldis, millel on kanda laiem sõnum. Süžees keskendutakse ühele tegelasele, Manuelile, kes on skandaalis ilmselgelt väike kala. Olles küll karjääriredelil tõusmas, on ta ometi vaid mutrike väga suures süsteemis, mille üle tal kontrolli puudub. Tõsiasi, et erakond ta hülgab, vallandab Manuelis kättemaksumihu, mis tema üle järk-järgult võimust võtab. Ta on otsustanud, et ei lase end patuoinaks teha.

Peaaegu märkamatu hakkab vaataja tema tegelaskujule üha enam kaasa tundma. Jah, Manuel on rikas, ambitsioonikas, ülbe ja korrumpeerunud, kuid me näeme teda samm-sammult muutumas, kuni temast saab midagi nurka aetud looma taolist. Ja mis puutub korrupsiooni, siis ei ole ta muidugi suurim süüdlane. Kuuleme veel ühest skandaalist, nn Persika juhtumist, mis on palju suurem kui Manueliga seotud afäär ja millega on seotud väga kõrged võimukandjad. See ongi Manueli kaitse põhituum nii poliitiliselt kui ka moraalselt (või ebamoraalselt) – kui kõik on korrumpeerunud, miks peaksin siis mina üksi karistada saama?

Režissööril õnnestub panna meid Manueli ebaõnnele südamest kaasa elama. Vaataja ootab pingsalt, et skandaal kogu ulatuses paljastuks. Peategelasega samastumist lihtsustavad mitmed kinematograafilised võtted: eelkõige haarab meid kaasa rütmiline liikumine, sest Manuel ei malda hetkegi paigal püsida. Ta on pidevas liikumises, kas jalgsi (ja sageli joostes) või sõidukites – ning kui ta oma juhiga autost ilma jääb, siis taksodes. Ta sõidab risti-rästi läbi Hispaania ja ühes meeldejäävas stseenis ka läbi Andorra. Olivier Arsoni teknomuusika rütm rõhutab võtmemomentide pinget, just nagu kuuleksime Manueli kiirenevaid südamelööke.

Filmis on ka mitu põneviku žanrile tüüpilist tegelaskuju, samuti selgeid viiteid teiste filmide kuulsatele stseenidele. Näiteks tunnevad filmisõbrad kindlasti ära stseeni, kus Manuel tuleb otse rannast restorani, sammub läbi köögi, haarab sealt taldriku mereandidega ja läheb sellega oma sõprade lauda. See on vihje samasugusele köögistseenile Scorsese filmis „Omad poisid“ („Goodfellas“). Sorogoyen kasutab tavapäraseid põneviku võtteid, kuid oskab seejuures vaataja ootustega peenelt mängida. Näiteks on Manuel filmi alguses märkimisväärselt nõtker, kuid loo arenedes ja skandaali puhkedes näeme teda korduvalt koperdamas ja end asjade vastu ära löömas. Olles sattunud olukorda, mis on tema kontrolli alt väljas, püüab ta uuesti initsiatiivi haarata, kuid kõik ta katsed kukuvad haledalt läbi.

© Julio Vergne

© Julio Vergne

Sünduste tempo aina kasvab ja koos sellega ka pinge. Lõpuks oleme veendunud, et Manuelil õnnestub oma erakonna finantsskandaalid täies ulatuses televisioonis avalikkuse ette tuua – kui just viimastel minutitel midagi oluliselt ei muutu. Sorogoyen aga veab oma tegelast ja publikut jälle ninapidi. Teleajakirjanik ei esine lõpustseenis mitte paljastusega, vaid poliitilise moraaliga õppetunniga. Mõnes mõttes on põneviiku formaat meid algusest peale eksitanud ja ühtäkki esitab režissöör meile tõsisemaid küsimusi. Kuidas on korruptsioon sellises mastaabis võimalik olnud? Kuidas sai Manuel nii ebamoraalselt käituda?

POLIITILISE MORAALI ÕPPETUND

Üksikasjalikku lahendust niisii ei antagi. See ongi põhjus, miks Sorogoyeni „The Realm“ valmis mängufilmina, mitte dokumentaalina. Mängufilmi sõnum on universaalsem kui dokumentaalil.

Mängufilmi küllaltki oluline eripära seisneb selles, et enamik vaatajaid tõenäoliselt ei jäta loo tegelaste nimesid meelde. Antud juhul mäletame muidugi peategelast Manueli ja ilmselt ka Pacot, kellest sageli juttu on, kuid juba filmi vaadates unustame enamiku ülejäänud tegelaste nimed peagi. See erineb suuresti uudiste vaatamisest. Kui uudistes räägitakse korruptsiooniskandaalid, nimetatakse selle osalisi täpselt ja korduvalt. „The Realm“ käsitleb teemat hoopis kaudsemalt ja vihjamisi. Vaatajal ei ole tarvis iga tegelast ja kõiki hämarate tegude üksikasju täpselt teada. Tähtis on põneviiku tempo, mitte sünduste iga detail.

Kuidas siis seda lugu mõista? Me jätame tegelased meelde nende välimuse, eeskätt näo järgi, ja enamasti sellest piisab, isegi kui tegemist on põgusalt näidatavate tegelastega. Tegelaste olemusest ja rollist annavad aimu vestlused. Nimed ei ole vaatajale tähtsad, oluline on tegelaste roll loo kujunemises. Ja muidugi peame üldjoontes teadma, kuidas ühiskond toimib, et nende erinevatest rollidest aru saada.

Film kujutab korrumppeerunud poliitikuid, kuid algusest peale tehakse vahet kahe võimustasandi – kohaliku ja riikliku – vahel. Kui alguses paistab, nagu oleks korrupsiooniga seotud ainult kohaliku tasandi poliitikud ning riigi tasandi juhtkond kavatses n-ö mustadest lammastest vabaneda, siis peagi selgub, et korrupsioon lobbab igal tasandil. Vähemalt üks erakonna poliitik jääb ausameelseks, kuigi Manuelil õnnestub korraldada temaga neljasilmakohtumine. See on pikk ja sale Alvarado, kelle puhul režissöör jätab õhku küsimärgi: kas ka tema korrumppeerub lõpuks? Film ei anna sellele vastust ja me võime vaid oletada, kui kaugemale on mädanik levinud, kui tugevasti võib korrupsioon survestada mehi ja naisi, kelle ainus eesmärk on võim. Ja on veel üks vastamata küsimus: kui kaugemale on need mehed ja naised valmis minema, et omaenda kraahi ära hoida?

Teine filmis kujutatud rühm on korrumppeerijad, antud juhul kinnisvaraarendajad. Nemad tahavad täis ehitada piirkonna, mis on algselt ette nähtud põllumajandusmaaks, kuid sobiks ideaalselt kinnisvara arendamiseks. Eeskirju rikkudes maa otstarvet muudetaksegi. Ettevõtjaid on kujutatud hierarhias madalama rühmana. Võib öelda, et nii see ju ongi, kuid film rõhutab selgelt asjaolu, et rikkus iseenesest ei anna veel võimu. Tegelik võim on poliitikute käes.

Lisaks nendele kahele rühmale osaleb loos algusest peale veel kolmas jõud – ajakirjandus. Esialgu ei ole ajakirjanduse roll selge. Naissoost ajakirjanik, kellega Manuel korduvalt kohtub ja kes osutub kasulikuks meediakontaktiks, on korrumppeerunud poliitikutega lähedalt seotud. Skandaali puhkedes hoiatab ajakirjanik Manueli, sest teab, et tal on selles oma osa. Ta läheb otsejoones kohaliku ajalehe toimetaja juurde, et edasisi paljastusi ära hoida või vähemalt edasi lükata. Kuid on juba hilja: protsess on käima lükatud ja enam seda peatada ei saa.

Kuigi tihti öeldakse, et võimu juures olivad on alati mestis, näeme siin, et meedia on tõepoolest sõltumatu neljas võim, mis täidab tasakaalustavat rolli. Muidugi sekkub otsustavalt ka kohtusüsteem ja nõuab korrupsiooniga seotutelt aru.

© Julio Vergne

Viimane sõna jääb selles loos Amaiale – ajakirjanikule, kes keeldub täitmast Manueli juhiseid paljastamaks skandaali, mis häbistab kogu erakonda. Just siin, lõpuosas, tuleb filmi sõnum kõige selgemalt esile. Režissööri eesmärk ei ole näidata konkreetset korruptsioonijuhtumit. Ta soovib, et me hindaks eetika seisukohast korruptsiooni kui nähtust. Kuidas on Manuel isiklikult, inimese tasandil suutnud ligi 15 aastat täita oma rolli selles süsteemis? Kuidas on ta iseenda ja oma perekonna silmis õigustanud tulu saamist nn mustast rahast?

VÄLJAMÕELDIS JA TÖDE

Niisiis ei ole meil vaja teada filmis kujutatud skandaali kõiki üksikasju, sest see on ekraani jaoks välja mõeldud lugu ja mõjub seetõttu teisiti, luues üldise ja ebamäärase salatsemise, skeemitamise ja konspiratsiooni õhkkonna. Selline õhkkond võib anda hoogu vandenõuteooriatesse uskujatele või tekitada üdist vastumeelsust poliitikute vastu, kes on ühed sikud kõik.

Kuid see ei ole kaugeltki mitte filmi sõnum. Me oleme sunnitud nägema maailma Manueli silmade läbi ning tema on kohaliku tasandi poliitik, kes suhtleb pidevalt teiste omasugustega. Kogu tema suhtlusringkond koosneb korruptantidest või korruptsioonile kallutajatest. Seega on korruptsioon Manueli silmis midagi tavalist, see on igapäevane käitumisviis, mis ei vaja selgitusi.

MÖTLEMISAINET

- Vaatajad võiksid jagada oma muljeid filmist, eriti süžee nende aspektide kohta, mis võisid jääda arusaamatuks või mida võib tõlgendada mitmeti. Millisest mõtteviisist tuleneb filmi kallutatud vaatenurk?
- Kes on filmis näidatud süsteemse korrupsiooni eest kõige rohkem vastutav? Ettevõtjad? Poliitikud? Kui jah, siis kas kohaliku või riigi tasandi poliitikud? Või on veel süüdlasi?
- Mida täpselt ütleb ajakirjanik Amaia lõpustseenis? Mida ta Manuelilt küsib? Kas ka tema enda ausus võib olla kahtluse all?

© Julio Vergne

© Julio Vergne

© Julio Vergne

REŽISSÖÖR: Rodrigo Sorogoyen

STSENAARIUM: Isabel Peña,
Rodrigo Sorogoyen

OSADES: Antonio De La Torre,
Mónica López, José María Pou,
Nacho Fresneda, Ana Wagener,
Bárbara Lennie, Luis Zahera,
Francisco Reyes, María De Nati,
Paco Revilla, Sonia Almarcha,
David Lorente, Andrés Lima,
Oscar De La Fuente

OPERAATOR: Alex de Pablo

PRODUKTSENDID: Gerardo
Herrero (Tornasol), Mikel Lejarza
(AtresmediaCine), Mercedes
Gamero (AtresmediaCine)

KAASPRODUKTSENDID: Jean
Labadie (Le Pacte), Anne-Laure
Labadie (Le Pacte),

Stephane Sorlat (Mondex & Cie)

TOOTJAD: Tornasol (Hispaania),
TRIANERA PC AIE (Hispaania),
Atresmedia Cine (Hispaania)

Koostöö: Le Pacte (Prantsusmaa),
Mondex & Cie (Prantsusmaa),
Bowfinger (Hispaania)

AASTA: 2018

KESTUS: 122 minutit

ŽANR: mängufilm, põnevik

RIIGID: Hispaania, Prantsusmaa

ORIGINAALKEEL: hispaania

2019. AASTA ŽÜRII

Jürgen BIESINGER

Saksamaa: Euroopa Filmiakadeemia auhinnad (produtsent)

Péter BOGNÁR

Ungari: filmilevitaja, festivali programmi koostaja

Mihai Cristian CHIRILOV

Rumeenia: filmikriitik, Transilvaania rahvusvahelise filmifestivali kunstiline juht

Ditte DAGBJERG CHRISTENSEN

Taani: kino Øst for Paradis tegevdirektor ja levijuht

Jose Luis CIENFUEGOS

Hispaania: Sevilla Euroopa filmifestivali direktor

Juliette DURET

Belgia: kino BOZAR juht

Jakub DUSZYNSKI

Poola: filmilevitaja, GUTEK Film

Benedikt ERLINGSSON

Island: filmiauhinna LUX 2018. aasta võitjafilmi „Islandi amatsoon“ ehk „Woman At War“ režissöör ja produtsent

Giorgio GOSETTI

Itaalia: Giornate degli Autori kunstiline juht

Mathilde HENROT

Prantsusmaa: Festival Scope'i asutaja

Mathias HOLTZ

Rootsi: Folkets Hus och Parke, kinoettevõtja, programmijuht

Yorgos KRASSAKOPOULOS

Kreeka: Thessaloníki rahvusvahelise filmifestivali programmi koostaja, filmikriitik

Christophe LEPARC

Prantsusmaa: Cannes'i filmifestivali sektsiooni Director's Fortnight peasekretär

Selma MEHADZIC

Horvaatia: Zagrebi filmifestivali programmi koostaja

Susan NEWMAN-BAUDAIS

Eurimages

Nikolaj NIKITIN

Saksamaa: Berliini filmifestival (Kesk-, Põhja- ja Ida-Euroopa, Kesk-Aasia ja Kaukaasia delegaat), filmiagentide kooli SOFA rektor, Febiofest kunstiline juht (Tšehhi Vabariik)

Karel OCH

Tšehhi Vabariik: filmikriitik ja Karlovy Vary rahvusvahelise filmifestivali kunstiline juht

Tina POGLAJEN

Sloveenia: Ljubljana rahvusvahelise filmifestivali nõukogu, vabakutseline filmikriitik

Mira STALEVA

Bulgaaria: Sofia rahvusvahelise filmifestivali asedirektor

Mante VALIÜNAITĒ

Leedu: Vilniuse filmifestivali programmi koostaja

VAATLEJA

Lauriane BERTRAND

Euroopa Komisjon, „Loov Euroopa“ ja voliniku kabinet

FILMIAUHINNA LUX AASTATE 2018–2007 FILMOGRAAFIA

2018

ISLANDI AMATSOON (KONA FER Í STRÍÐ)

DRUGA STRANA SVEGA
STYX
DONBASS
EL SILENCIO DE LOS OTROS
GIRL
GRÄNS
LAZZARO FELICE
TWARZ
UTØYA 22. JULI

2017

SAAMI VERI (SAMEBLOD)

120 BATTEMENTS PAR MINUTE
WESTERN
A CIAMBRA
ESTIU 1993
HJARTASTEINN
KING OF THE BELGIANS
OSTATNIA RODZINA
SLAVA
TOIVON TUOLLA PUOLEN

2016

TONI ERDMANN

À PEINE J'OUVRE LES YEUX
MA VIE DE COURGETTE
A SYRIAN LOVE STORY
CARTAS DA GUERRA
KRIGEN
L'AVENIR
LA PAZZA GIOIA
SIERANEVADA
SUNTAN

2015

MUSTANG

MEDITERRANEA
UROK
45 YEARS
A PERFECT DAY
HRÚTAR
LA LOI DU MARCHÉ
SAUL FIA
TOTO SI SURORILE LUI
ZVIZDAN

2014

IDA

BANDE DE FILLES
RAZREDNI SOVRAŽNIK
FEHÉR ISTEN
HERMOSA JUVENTUD
KREUZWEG
LE MERAVIGLIE
MACONDO
TURIST
XENIA

2013

THE BROKEN CIRCLE BREAKDOWN

MIELE
THE SELFISH GIANT
ÄTA SOVA DÖ
GRZELI NATELI DGEEBI
KRUGOVI
OH BOY!
LA GRANDE BELLEZZA
LA PLAGA
PEVNOST

2012

SHUN LI JA LUULETAJA (IO SONO LI)

CSAK A SZÉL
TABU
À PERDRE LA RAISON
BARBARA
CESARE DEVE MORIRE
CRULIC – DRUMUL SPRE DINCOLO
DJECA
L'ENFANT D'EN HAUT
LOUISE WIMMER

2011

KILIMANJARO LUMI (LES NEIGES DU

KILIMANDJARO)

ATTENBERG
PLAY
A TORINÓI LÓ
ESSENTIAL KILLING
HABEMUS PAPAM
LE HAVRE
MISTÉRIOS DE LISBOA
MORGEN
PINA

2010

VÖÖRAS (DIE FREMDE)

AKADIMIA PLATONOS
ILLÉGAL
BIBLIOTHÈQUE PASCAL
INDIGÈNE D'EURASIE
IO SONO L'AMORE
LA BOCCA DEL LUPO
LOURDES
MEDALIA DE ONOARE
R

2009

WELCOME

EASTERN PLAYS
STURM
35 RHUMS
ANDER
EIN AUGENBLICK FREIHEIT
KATALIN VARGA
LOST PERSONS AREA
NORD
PANDORA'NIN KUTUSU

2008

LORNA VAIKIMINE (LE SILENCE DE LORNA)

DELTA
OBČAN HAVEL
IL RESTO DELLA NOTTE
REVANCHE
SÜGISBALL
SVETAT E GOLYAM I SPASENIE DEBNE OTVSYAKADE
SZTUCZKI
TO VERDENER
WOLKE 9

2007

TAEVA ÄÄREL (AUF DER ANDEREN SEITE)

4 LUNI, 3 SAPTAMINI SI 2 ZILE
BELLE TOUJOURS
CALIFORNIA DREAMIN' (INESFARSIT)
DAS FRÄULEIN
EXILE FAMILY MOVIE
IMPORT/EXPORT
ISZKA UTAZÁSA
PLOSHCHA
KURZ DAVOR IST ES PASSIERT

LUX FILM DAYS

24 EUROOPA LIIDU KEELDE
SUBTITREERITUD FILMID